

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Observ. in Cap. VIII. De Dilationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

Exceptionibus. Exceptio Prioris restringenda erat ad casum, quo Actor assensum præbet alienationi rei litigiosæ, pro aliâ ejusdem pretii: cum enim contendat illam esse suam, jure conqueritur, si Reus illam sine consensu suo alienaverit; quippè, quæ sibi fortè magis placeat, quam res subroganda. *Reg. 27. in 6.* in sensu contrario accepta hanc considerationem confirmat: *scienti & consentienti non fit injuria sive dolus.* Indè partim nata est Regula, *ne lite pendente quid innovetur.*

Secunda Regula pertinet ad Sequestrationem rei litigiosæ; de quâ dicitur, eam non habere locum, nisi in casibus in Jure expressis: duorum qui referuntur; nempe, dissipationis & appellationis executionem suspendentis; prior limitatur, posterior minimè: restrictio est in favorem Possessoris Triennalis in Quæstione de Beneficio. Hic probatur id, quod diximus, Replicationem sub Regulâ reponere, vel Exceptionem Exceptioni generali imponere.

Agendum erat de missione in Possessionem ad custodiam rei litigiosæ, quæ est Depositi species, ad ejus conservationem inventa, ut Sequestratio, à quâ non differt, nisi quia hæc fit in manu tertiâ, illa verò datur uni è Litigantibus. Non refert missionem hanc esse Actum Judicarium: ejusdem conditionis est Sequestratio. Nec etiam refert, missionem hanc esse penam contumaciæ Judiciariæ; nam Sequestratio est etiam pena dissipationis fructuum & fundi lite pendente.

OBSERVATIONES in CAP. VI. de CITATIONE & CONSEQUENTIIS ipsius.

Autor absolutâ disputatione de Personis, quæ Judicium constituunt, & de Re litigiosâ, transit ad Actus Judicarios, monetque nonnullos præcedere Contestationem Causæ, nempe, Citationem, Contumaciam, sive Absentiam Rei, Libelli Oblationem, Dilationes, Exceptiones Dilatorias, & Reconventionem. Tum de Citatione loquitur, circa quam discutit ejus præcedentia; modum eam significandi; effectus ejus, seu consecutaria; ubi de Edicto peremptorio disserit, & Quæstionem in Regulas, Exceptiones & Replicationes distribuit.

QUÆSTIO I. de Præcedentibus CITATIONEM.

Quod dicit *n. 1.* exolevit post abrogationem Servitutis. Libertus egebat licentiâ Judicis, ad revocandum in Jus Patronum, aut Patronam, ejus Parentes, aut Liberos. *Exceptio Prima* inepta est; nam qui Litteris Principis libertatem consequeretur, eam non debebat Domino pristino; proindè ratio hujus veniæ eum non comprehendit. Idem est de *Secunda*, nam Libertus Collegii, non est Libertus privatorum, ex quibus Collegium coalescebat. Quod dicit *n. 2.* pertinet ad Citationis adjuncta, aut Citationem ipsam, sive ipsius formam.

QUÆST. II. de modo Citationis faciendæ.

Hic locus erat Edicti peremptorii, quod est *Citatio* tenens locum trium vulgarium, & quâ Citato tantum temporis datur, quantum tribus vulgaribus. Citatio significari debebat Personæ, si præsens erat, vel ejus Domicilio; aut Ecclesiæ, cum absens erat. Hæ circumstantiæ omittuntur ab Autore.

QUÆST. III. de Effectibus, & de Edicto peremptorio.

Quæstio hæc, qui inferitur Edictum peremptorium, paululum implicata est: eam perspicuè tractare potuisset, omnia reducendo, 1. Ad absentiam involuntariam, qualis est absentia Rei, quem legitimum

Impedimentum sive Morbus, aut Captivitas, aut Pestis distinet &c.

2. Ad absentiam voluntariam, quæ fit vel cum justâ causâ; qualis est incompetentia Judicis, aut distantia major, quam legitima; vel Locus ob Bellum, aut Pestem, aut incursionem Barbaricam, seu Latrocinia, aut inundationem, non securus; vel Dies indebitus, aut prohibitus.

3. Ad absentiam justâ causâ destitutam, quæ Contumacia propriè dicitur, & talis est, quociens Citatio valida est, & citatus nullo impedimento legitimo dissentus, aut excusatione fretus non comparet.

4. Ad pœnas Contumaciæ, nempe hinc missionem Actoris in Possessionem, vel Excommunicationem Rei, si hic contumax sit; indè absolutionem Rei, si Actor sit contumax.

5. Ad Effectus Citationis legitime: quâ Jurisdictio prorogatur, seu conservatur; ita, ut si Citatus in alium locum se conferat, Jurisdictioni Citantis, obnoxius semper maneat, & comparere teneatur statim, ac poterit, & proindè si legitime impeditus fuerit, statim atque impedimentum sublatum fuerit.

6. Ad Personas, quibus non licet alias vocare in Jus, & eas, quæ vocari non possunt; de nonnullis utriusque generis dictum est in QUÆST. IV.

OBSERVATIONES in CAP. VII. de LIBELLI OBLATIONE, & de EDITIONE INSTRUMENTORUM.

Tres priores Regulæ *Primæ Partis* ad unicam contrahi potuissent, quâ diceretur, Libellum in Scriptis fieri debere: non requiri hodiè, ut nomen Actionis in eo exprimeretur; sed Factum ita exponendum esse, ut noscatur quam illa sit, & ipsius causa.

4. Est illarum Consecutio; nam cum omne Jus Actoris ex ejus Actione pendeat, sequitur, absolvendum esse Reum, si illa non sit congrua.

Quod dicit in *Secunda Parte*, Reum non teneri ad edendum Actori Instrumenta sua, nisi agatur de Instrumentis utriusque communibus, & hoc in Casu sufficere, ut edat illa, quæ ad litem spectant, ad *Caput XIII.* pertinet, in quo de probatione per Instrumenta disseritur.

OBSERVATIONES in CAP. VIII. de DILATIONIBUS.

Exordiri debuisset Autor à distinctione duplicis generis Dilationum. Aliæ sunt à *Jure*, & quoniam à *Judice* non pendent, Causæ cognitionem non requirunt: earum duratio in Jure determinatur, nec non casus, in quibus locum habent.

Aliæ sunt *ab Homine*, & harum concessio pertinet ad Judicem, qui durationem ipsarum præfigere debet, habitâ ratione Circumstantiarum, causæ, Personarum, & Loci. Cum casus, in quibus Dilationes à Jure dantur, earumque duratio præscribitur, paucissimi sint, vulgò dicitur, Dilationes esse arbitrarías, non quòd eas ad libitum dare possit, sed eæ pendent ex ejus voluntate per Regulas Juris temperatâ: horum casuum magna est copia, & tot sunt, quot sunt Actus Judicarii, in quorum singulis Litigantes indigere possunt Dilationem. Illi numerantur apud GONZALEM in *Cap. 4. de Dilation.*

Dilationes nec breviores, nec diuturniores esse debent: hæ nocent Actori, cujus petitionis effectus tardatur; illæ Reo, qui tempore ad parandas defensiones indiget. Idcirco longiores dandæ sunt Reo, quam Actori, qui litem meditatus, eam inchoare non debuit, nisi post adeptas Actionis probationes.

Quamvis, juxta consilium Autoris supra expositum, hic loqui debuisset tantum de Dilationibus, quæ contestatione militis præcedunt, de cæteris tamen disserit, & cum his permiscet, sicut alia multa in his Notis observata, quæ eò magis necessariæ videntur, quòd

quod sine illarum ope difficilis sit intellectus eorum, quæ dicitur circa Dilaciones in suis Quæstionibus V. in *Regulis, Except. &c.* quibus Quæstiones enucleat. Et quidem ad Dilaciones *ab Homine*, restringendum est, quod dicitur in *Quæstione I.* nempe, Dilaciones Cause cognitionem requirere; quippe, quæ necessaria non sit, quoad Dilaciones à Jure. Inter *Quatuor* causas Dilationum, duæ Posteriores ad dilaciones contestationem litis supponentes, pertinent; nam ibi agitur de Dilacionibus, ad probationum adeptionem, & de iis, quarum opus est Procuratori, ad consulendum Confutientem, cujus consilio nonnumquam indiget, quoad Actus, tam contestatione litis Posteriores, quam Anteriores.

Tres priores *Regule Quæst. III.* pertinent ad Dilaciones datas & præstitutas à Jure: alia duæ loquuntur de Dilacionibus datis à Judice, qui eas in Judicio & è Tribunali concedere debet.

Quod dicit, unicam Dilacionem eidem personæ concedendam, exponitur in *Quæstione IV.* & restringitur ad eandem Instantiam: restringi etiam debuisset ad eundem Actum Judicium; nam, ut dictum est, ad singulos Actus concedi possunt Dilaciones.

OBSERVATIONES in CAP. IX. de EXCEPTIO- NIBUS DILATORIIIS.

Quoad effectum conveniunt *Exceptiones Dilatoriæ*, cum Dilacionibus in eo, quod Judicium differant; sed earum natura valde discrepat: illæ etenim sunt Oppositiones, seu Objectiones ab uno Litigantium propositæ, quæ sumuntur ab omnibus, quæ Judicium constituunt, aut in eo reperiuntur, scilicet Personis, Re litigiosâ, & Actibus Judicariis. Discrepant etiam à Dilacionibus in eo, quod antè litis contestationem proponendæ sint; plures autem Dilaciones post ipsam possunt, ut observatum fuit *Cap. VIII.* Fatendum quidem est, nonnullas ex his Exceptionibus allegari posse post contestationem; sed id tantum licet, quod tunc exoriantur, aut earum notitia acquiratur, vel id ita esse præsumatur. Multæ autem Dilaciones pertinent ad Actus Judicarios contestationi litis Posteriores, & proinde ante illam postulari nequeunt.

Quod diximus de extensione Exceptionum Dilatoriarum ad omnia, quæ in Judicio includuntur, evidenter patet ex illarum divisione, quam tradit Autor *REG. IV. Quæst. I.* & ex aliis *Quæstionibus*, in quibus earum plures sigillatim exponit. Proinde hoc in *Capite* reperiuntur ea, quæ fortè in præcedentibus omiſsa sunt; illa autem suppleant ea, quæ in hoc desunt. Expedit itaque, ut cum hoc 8. priora Capita conferantur, quæ collatio docebit, alia multa objici posse Judici, præter suspensionem, quæ illum recusationi obnoxium facit: nempe 1. Nullitatem Provisionum ejus *Cap. II.* fusiùs expositam. 2. Ejus incompetentiam. *ibid.* 3. Suspensionem aut Interdictionem, aut Excommunicationem, quæ illas continet *ibid.* memoratas. Et sic percipietur ejusdem Collationis necessitas.

Hic iterari non debet id, quod supra dictum fuit, de triplici illâ Exceptione contra Judicem. Quoad alteram Exceptionem à suspitione desumptam, observabimus, Autorem de eâ loqui in *Quæst. II.* hujus *Capitis IX.* & discutere quænam sint causæ recusationis; quis ipſius Judex; quinam effectus, aut consecutiones; quænam remedia & adjuncta. Quoad causas suspitionis remittit ad *Cap. II.* laudatum, ubi potestatem illarum duntaxat refert, & præterea cum interruptione; tunc duas affert Exceptiones *Regulæ*, quæ recusationem Judicis suspecti concedit, 1. est, licentiam hanc non habere locum quoad Judicem, à quo non admittitur appellatio: hæc difertè continetur in *Cap. 12. de Appellat.* 2. Idem statuit, nempe si Judex datus sit, prohibitione appellationis novissimâ exceptione relatâ, adjicit, eam reprobari *Cap. 36. de Appellat. eod. tit.* quod nihilominus Exceptioni I. adversatur, quam II. nam, loquens de Judice delegato cum *Clausulâ, Appel-*

lacione remotâ, sicut ipſum *Caput 12.* decidit, Judicem delegatum recusari posse ob causam Cognationis vel Affinitatis. *Caput* hoc à *LUCIO III.* conditum est posteriori *ALEXANDRO III.* qui *Capitis 12.* Autor est, itaque huic derogat.

Deinde, loquens de Judice Suspicionis, tres constituit in *Articulo Secundo*, unumque in *Tertio*: 1. Arbitros, positò quod suspectus non habeat Collegas; nam, si adsint Collegæ, ipsi de recusatione cognoscere debent; 2. Si Judex suspectus, sit Judex Delegatus, cognitio ad Delegantem pertinet: quod verum non est, nisi in Casu, quo Delegatus Collegas non habeat, qui circa recusationem statuerè possint. Omisâ hac restrictione, Autor fallitur. 3. Episcopus suspitionis Judex est in Casu, quo ejus Officialis recusat, *Cap. 4. de Offic. Deleg. in 6.* 4. Episcopi Vicarii, cum Episcopus suspectus est. Autor laudat *Cap. 36. CAUS. II. Quæst. VI.* in quo Concilium *Milevitanum* jubet, ut si Clerici de suo Episcopo conquerantur, ad Episcopos vicinos confugiant, qui querelam discutient ex consensu ejus, adversus quem feretur. Casus suspitionis includi potest in numero Casuum querelæ. *Canon* hic exolevit.

Judex recusatus tempus Arbitris præfigere potest, quo elapſo, procedit *Cap. 2. de Appellat. in 6.* Si Judex Ordinarius declaretur suspectus, consentiente Recusatore, negotium delegare potest *Cap. 61. de Appellat.* non potest autem si sit Delegatus, *Cap. 5. de Offic. Delegati in 6.*

Rationem hujus discriminis afferre Autor debuisset: alia nobis non occurrit, nisi quod Delegatus, per recusationem amittit omnem Jurisdictionem; Ordinarius eam non omnino amittit, sed tantum ejus exercitium, quoad Causam, in quâ suspectus est; ideòque potest ipsâ uti, si recusans consentiat.

Per *Caput 12. de Appell.* probare potuisset quod dicit de affinitate Appellationis cum recusatione: hanc enim prohibet in Casibus, in quibus Appellatio removetur. *Can. si quis, CAUS. II. Quæst. VI.* ad id probandum laudatus, ad rem non facit: nullus est enim *Canon* sic incipiens, qui loquatur de Recusatione.

Quæst. III. EXCEPTIO EXCOMMUNICATIONIS.

Disputatio Autoris hæc ferè prorsus inutilis est, ex quo Excommunicatio effectum non habet in Foro exteriori, nisi post denunciationem; nam Denunciatio rara est: rarius est, ut Excommunicatus Denunciatus aliquam Actionem intentet; hæc autem Exceptio cito tollitur per absolutionem, ad cautelam, datam ad standum in Judicio. Methodus argumentum tractandi per Exceptiones *Replic. &c.* parum allicit Lectorem. Nosse sufficet, Excommunicationi Majorem solum obstare, quominus aliquis agat in Jure, & cum illa multis ex Capitibus nulla esse possit; nempe, ex defectu potestatis, justæ causæ, Monitionum, aliarum-ve Solemnitatum requisitarum, facile eluditur hæc Exceptio. Inde sumptæ sunt Exceptiones, *Replic. &c.* prædictæ.

Quæst. IV. EXCEPTIO SPOLIATIONIS.

Autor exponens hanc Exceptionem, duabus *Regulis*, in priore, quæ præcipua est, & cui multas *Replicationes* subnectit, multa omittit scitu necessaria, & ea, quæ dicit, implicat. Observare debuisset, eam non habere locum, nisi in *Immobilibus*: ipsam extendi ad Judicem, qui, Causâ non cognitâ, & neglectis solemnitatibus, spoliatur; necessarium esse, ut Spoliatus actualem habuerit possessionem tempore spoliationis & veram vim passus sit: non requiri, ut Reus à re petita